

Κομοτηνή, 24-03-2012

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Υπό τις παρούσες κρίσιμες και ραγδαία μεταβαλλόμενες κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις στη χώρας μας, η διατύπωση ολοκληρωμένης πρότασης για την **ανάπτυξη** είναι εξαιρετικά δύσκολη, αλλά εξίσου αναγκαία. Ο περιορισμός των διαθέσιμων οικονομικών πόρων επιβάλλει την **ιεράρχηση** των αναγκών και την κατά προτεραιότητα υλοποίηση έργων που συμβάλουν άμεσα στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος της Μόνιμης Επιτροπής Έργων Υποδομής και Ανάπτυξης (Μ.Ε.ΕΡ.ΥΠ.Α.) του ΤΕΕ Θράκης καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός καθώς αντικείμενό της είναι «...η διατύπωση **πρότασης ιεραρχημένων έργων υποδομής που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της Θράκης, όπου ως υποδομές νοούνται το σύνολο των έργων που βελτιώνουν την προσπελασιμότητα και την ποιότητα ζωής των κατοίκων**».

Το αντικείμενο της Μόνιμης Επιτροπής (Μ.Ε.) χαρακτηρίζεται από ευρύτητα καθώς περιέχει δύο έννοιες **ανάπτυξη** και **ποιότητα ζωής** το εννοιολογικό περιεχόμενο των οποίων δεν είναι σαφώς καθορισμένο και κοινά αποδεκτό. Έχουν διαφορετικό νόημα ανάλογα με την εποχή, την περιοχή, τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν, ή ακόμη με την αντίληψη του καθενός ξεχωριστά για την κοινωνία και τη θέση του ατόμου σε αυτή. Η επιλογή των αξιών που καθορίζουν την έννοια και το περιεχόμενο της ανάπτυξης και της ποιότητας ζωής συναρτώνται από τις εκάστοτε ανθρώπινες ανάγκες και τα κριτήρια που επιλέγονται για την αξιολόγηση των αναγκών και είναι πολλές φορές υποκειμενικά.

Μια πρόσθετη δυσκολία που αντιμετωπίζει η Μ.Ε. αφορά στο επίκαιρο των διαθέσιμων στοιχείων, βάσει των οποίων αξιολογείται η υφιστάμενη κατάσταση και ακολούθως διατυπώνονται προτάσεις για την ανάπτυξη. Τα πλέον διαθέσιμα στοιχεία που περιγράφουν την υφιστάμενη κατάσταση σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας (νομού) (π.χ. ανεργία, ΑΕΠ, εισόδημα, κ.λπ.) αφορούν κύρια στο έτος 2008 και περιορισμένα στο έτος 2011, ενώ μεταβάλλονται ραγδαία καθημερινά και καθίστανται ανεπίκαιρα. Για την κατά το δυνατόν αντιμετώπιση της δυσκολίας αυτής η Μ.Ε. αξιολογεί την υφιστάμενη κατάσταση με βάση τα πλέον πρόσφατα στοιχεία που είναι διαθέσιμα στην επίσημη βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat), της Ελλάδας (Ελληνική Στατιστική Αρχή) καθώς και σε εξειδικευμένες τομεακές μελέτες και σε θεματικά παρατηρητήρια.

Σε ότι αφορά στην εξειδίκευση του όρου **υποδομές**, η Μ.Ε. προτίθεται να διατυπώσει ιεραρχημένες προτάσεις έργων - παρεμβάσεων για το σύνολο των υποδομών, ήτοι, Μεταφορικών (οδικών, λιμενικών, σιδηροδρομικών, αεροπορικών), Περιβαλλοντικών (διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων, πόσιμου νερού), Αγροτικού Τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία), Ενέργειας, Πολιτισμού και Τουρισμού, Επιχειρηματικότητας, Έρευνας και Καινοτομίας, Εκπαίδευσης, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Επίσης, σε ότι αφορά στη χωρική διάσταση της ανάλυσης, κρίνεται σκόπιμο, η Μ.Ε. να μελετήσει το σύνολο της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, εξειδικεύοντας χωρικά σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας (νομού). Έτσι, εκτιμάται ότι το έργο της Μ.Ε. αποκτά τη μέγιστη δυνατή χρησιμότητα καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους τοπικούς θεσμικούς φορείς (π.χ. Περιφέρεια) στο πλαίσιο σύνταξης του Επιχειρησιακού της Προγράμματος όπως αυτό προβλέπεται από τη νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης με τον «Καλλικράτη», του Επιχειρησιακού Προγράμματος της νέας προγραμματικής περιόδου 2014 - 2020 καθώς και της αναθεώρησης του Χωροταξικού Πλαισίου, που βρίσκονται σε φάση εκπόνησης. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται να αναπτυχθούν οι αντίστοιχες συνεργασίες με το Τμήμα του ΤΕΕ Ανατολικής Μακεδονίας, ώστε να υπάρξουν οι μέγιστες δυνατές ωφέλειες για την Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης.

Ο ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Καταγράφεται διεθνώς, σε επιστημονικό αλλά και σε πολιτικό επίπεδο, μια σύγχυση εννοιών και αντιλήψεων χωρίς να διατυπώνεται ένα γενικά αποδεκτό περιεχόμενο για τον όρο **ανάπτυξη**. Εννοιολογικά, ακόμη και σήμερα, ο όρος **ανάπτυξη** ταυτίζεται με την **οικονομική ανάπτυξη** και αυτή με τη σειρά της με την **οικονομική μεγέθυνση**.

Ανεξάρτητα από τη λανθασμένη αυτή ταύτιση, οι δύο όροι δεν είναι συνώνυμοι. Ο όρος **οικονομική μεγέθυνση** αναφέρεται στην αύξηση του παραγόμενου προϊόντος η οποία προκαλείται από την αύξηση της ποσότητας των πόρων που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή και εκφράζεται μέσω της αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Αντίθετα, ο όρος **οικονομική ανάπτυξη είναι ευρύτερος του όρου οικονομική μεγέθυνση** καθώς αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία, η οποία, εκτός από την αύξηση της παραγωγής, περιλαμβάνει διαρθρωτικές οικονομικές αλλαγές μονιμότερου χαρακτήρα, αλλά και αλλαγές στο θεσμικό, τεχνολογικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο, εντός των οποίων παράγεται και διανέμεται το προϊόν.

Ένα νέο στοιχείο που εμφανίζεται πλέον ως συστατικό της ανάπτυξης και δεν συμβαδίζει πάντοτε με τα οικονομικά μεγέθη, είναι η **ποιότητα ζωής**. Αναμφισβήτητα ο ρόλος της ανάπτυξης είναι να βελτιώνει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων, όμως η ποιότητα ζωής είναι ως έννοια πολύ ευρύτερη από αυτό που μπορεί να περιγράψουν οι καθαρά οικονομικές μεταβλητές και έτσι τα τελευταία χρόνια ο όρος **ανάπτυξη**, με ή χωρίς άλλους προσδιορισμούς **χρησιμοποιείται με ακόμα ευρύτερο εννοιολογικό περιεχόμενο από εκείνο της οικο-**

νομικής ανάπτυξης. Ο όρος ανάπτυξη αναφέρεται, πλέον, σε διαρθρωτικές αλλαγές που αφορούν το πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, και φυσικό περιβάλλον. Αυτή η διεύρυνση είναι αποτέλεσμα των νέων σκοπών που έχουν ενταχθεί στους άμεσους στόχους της αναπτυξιακής διαδικασίας και των ιδιαίτερων προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο σημερινός κόσμος. Τέτοιου είδους προβλήματα, είναι η φτώχεια, η ανεργία, η προστασία του περιβάλλοντος και η διαφύλαξη των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, η αναβάθμιση της θέσης ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (γυναικών, νέων, γερόντων, παιδιών, ατόμων με ειδικές ανάγκες), η διεύρυνση της συμμετοχής του πληθυσμού στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, η καλλιέργεια και πρόοδος των πολιτιστικών - πολιτισμικών αξιών. Ο όρος που περιλαμβάνει τα ανωτέρω **και διευρύνει το περιεχόμενο του όρου οικονομική ανάπτυξη** είναι αυτός της **συνολικής ανάπτυξης**.

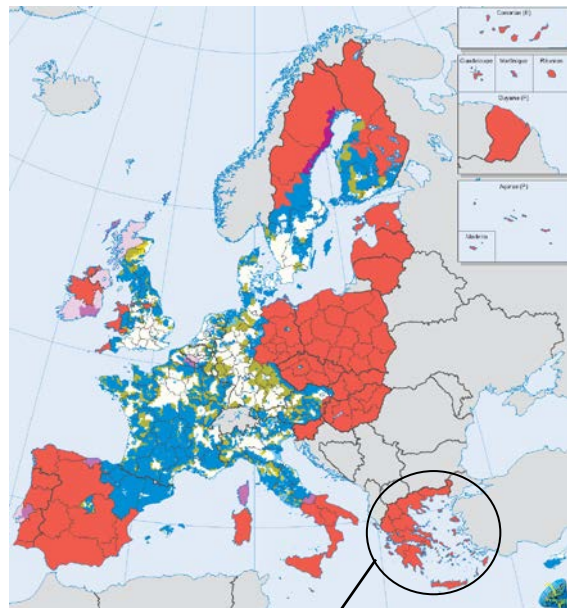
Επιπρόσθετα, η **συνολική ανάπτυξη** θα πρέπει να σχεδιάζεται και να επιδιώκεται έτσι ώστε «...να εξασφαλίζει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να εκπληρώσουν τις δικές τους ανάγκες» ή αλλιώς θα πρέπει να είναι **βιώσιμη**.

Το πλέον επίκαιρο χαρακτηριστικό της επιδιωκόμενης ανάπτυξης είναι ο αυτοτροφοδοτούμενος χαρακτήρας της, στον αντίποδα της επιδοτούμενης. **Στις μέρες γίνεται απολύτως κατανοητό ότι η επιδοτούμενη ανάπτυξη συνοδεύεται από την εποπτευόμενη, επιτηρούμενη και επιβαλλόμενη ανάπτυξη** (Ρόκος, 2011). Σε περιόδους κρίσης με σημαντικές διαρθρωτικές μεταβολές, σαν αυτή που περνάει η χώρα μας, επιδιωκόμενο χαρακτηριστικό της ανάπτυξης είναι η αξιοποίηση του **ενδογενούς δυναμικού**. Όλες οι περιοχές διαθέτουν ένα σύνολο πόρων (οικονομικών, φυσικών, ανθρώπινων, πολιτιστικών, θεσμικών) που αποτελούν τη δυναμική της ενδογενούς ανάπτυξης. Η **ενδογενής ανάπτυξη** είναι μια μορφή περιφερειακής ανάπτυξης, όπου τοπικοί παράγοντες (οργανισμοί, φορείς, επιχειρήσεις, τοπική πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα) συνιστούν τους βασικούς μοχλούς της αναπτυξιακής διαδικασίας. Κάθε χωρική ενότητα, με δική της πρωτοβουλία, ανακαλύπτει νέες ιδέες, για τη χρησιμοποίηση των πόρων της και την επίλυση των αναπτυξιακών της προβλημάτων.

Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

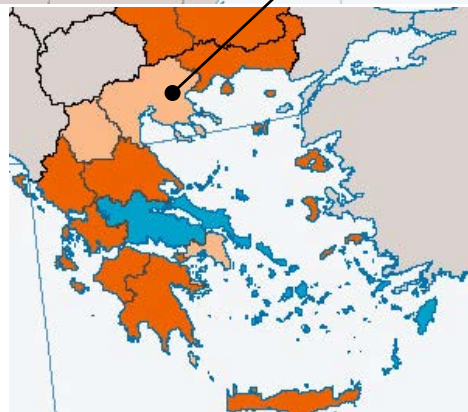
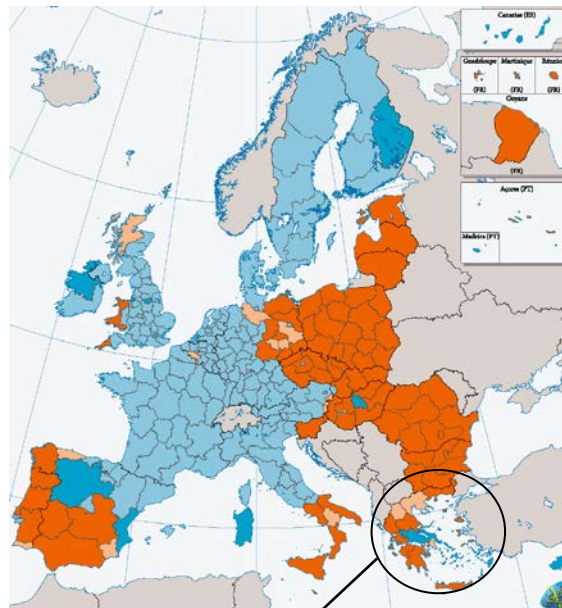
Η Ευρωπαϊκή Ένωση μετράει το **επίπεδο ανάπτυξης περιοχών** με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ). Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση στις προγραμματικές περιόδους 2000 - 2006 (Γ΄ ΚΠΣ), 2007 - 2013 (ΕΣΠΑ) αλλά και στη νέα προγραμματική περίοδο, 2014 - 2020, χαρακτηρίζει ως **αναπτυξιακά υστερούσες περιφέρειες ή περιφέρειες Στόχου 1 «Σύγκλιση»**, τις περιφέρειες εκείνες των οποίων το **κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (κ.κ. ΑΕΠ) είναι μικρότερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου**, Χάρτης 1 και κατανέμει άνω του 70% των διαθέσιμων οικονομικών πόρων για την ενίσχυση των περιφερειών αυτών.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2000 - 2006 (Γ΄ ΚΠΣ)

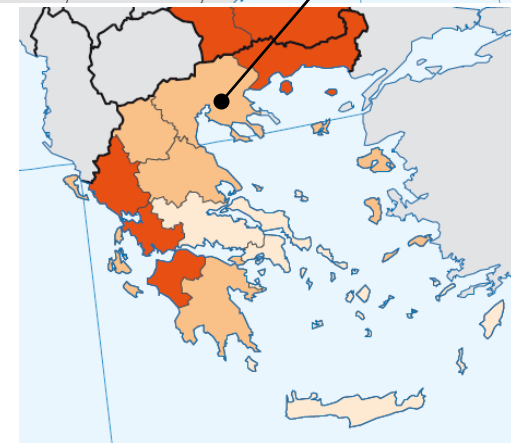
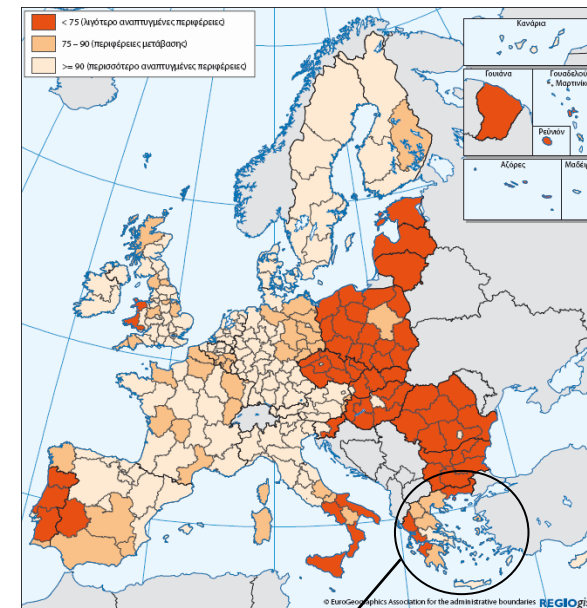
- Στόχος 1 ΑΕΠ < 75% ΑΕΠ ΕΕ15
- Στόχος 2 ΑΕΠ > 75% ΑΕΠ ΕΕ15

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 - 2013 (ΕΣΠΑ)

- Σύγκλιση ΑΕΠ < 75% ΑΕΠ ΕΕ25
- Σταδιακή έξοδος ΑΕΠ > 75% ΑΕΠ ΕΕ15
- Σταδιακή ένταξη 75% ΑΕΠ ΕΕ25 < ΑΕΠ < 75% ΑΕΠ ΕΕ15
- Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση ΑΕΠ > 75% ΑΕΠ ΕΕ15 και την περίοδο 2000 - 2006

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014 - 2020

- < 75 (λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες)
- 75 - 90 (περιφέρειες μετάβασης)
- >= 90 (περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/index_el.htm και ίδια επεξεργασία

Χάρτης 1: Κατάταξη των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς το επίπεδο ανάπτυξής τους με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (κ.κ. Α-ΕΠ) για τις προγραμματικές περιόδους 2000 - 2006 (Γ΄ ΚΠΣ), 2007 - 2013 (ΕΣΠΑ) και 2014 - 2020.

Από τη γενική θεώρηση του Χάρτη 1 προκύπτει ότι το σύνολο των περιφερειών της χώρας την περίοδο 2000 - 2006 κατατάσσονταν στις αναπτυξιακά υστερούσες περιφέρειες. Ακολούθως, την περίοδο 2007 - 2013 οι περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας, Νοτίου Αιγαίου, Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας και Αττικής σταδιακά εντάσσονται στις ανεπτυγμένες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως εκ τούτου τυγχάνουν μικρότερης χρηματοδοτικής ενίσχυσης από τα διαρθρωτικά ταμεία. Χαρακτηριστικό είναι ότι για την περίοδο 2014 - 2020, παρά την οικονομική κρίση στη χώρα μας, μόνο τρεις περιφέρειες, η Ανατολική Μακεδονία - Θράκη, η Ήπειρος και η Δυτική Ελλάδα, χαρακτηρίζονται ως αναπτυξιακά υστερούσες περιφέρειες, απόρροια του γεγονότος ότι στο κ.κ. ΑΕΠ του 2008, που λαμβάνεται ως δείκτης για την κατάταξη των περιφερειών, δεν έχουν αποτυπωθεί τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας.

Παρατηρείται επίσης ότι περιφέρειες με διαχρονικά προβλήματα ανεργίας, περιβαλλοντικής υποβάθμισης, προσπελασιμότητας, χαρακτηρίζονται, με βάση το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, ως αναπτυγμένες περιφέρειες. Ειδικότερα, η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας η οποία παρουσιάζει διαχρονικά το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας, εντάσσεται στις αναπτυσσόμενες περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως αποτέλεσμα του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος που παράγεται από τις εγκαταστάσεις της ΔΕΗ που χωροθετούνται εντός των διοικητικών της ορίων. Επίσης, η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με πληθώρα προβλημάτων προσπελασιμότητας εντάσσεται στις αναπτυγμένες περιφέρειες λόγω του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος που παράγεται από τις τουριστικές δραστηριότητες κύρια στη Ρόδο, στη Μύκονο και στη Σαντορίνη και η περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας εντάσσεται στις αναπτυγμένες περιφέρειες λόγω του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος που παράγεται στις βιομηχανικές περιοχές των Οινοφύτων - Σχηματαρίου - Χαλκίδας, το οποίο όμως αποτελεί μεταποιητικό δυναμικό της Αττικής.

Προκύπτει λοιπόν αδυναμία του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) να εκφράσει το επίπεδο ανάπτυξης μια περιοχής, όπως αυτό εννοιολογικά έχει ορισθεί ως μια διαδικασία ευρύτερη της οικονομικής μεγέθυνσης. Η αδυναμία αυτή αναγνωρίζεται, σχεδόν από το σύνολο των ερευνητών και των διαμορφωτών πολιτικής και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το ΑΕΠ δεν μπορεί να αποτελέσει δείκτη χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων σε όλους τους τομείς, καθώς δεν μετρά βασικές πτυχές της ανάπτυξης, όπως την περιβαλλοντική αειφορία και την κοινωνική ένταξη.

Στο πλαίσιο των προσπαθειών για τη δημιουργία ενός πιο αντιπροσωπευτικού δείκτη ευημερίας και ανάπτυξης εντάσσεται η διατύπωση του **Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ)**. Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ) αναπτύχθηκε το 1990 και χρησιμοποιείται από τα Ηνωμένα Έθνη ως μέτρο σύγκρισης της ευημερίας και της ανάπτυξης των χωρών.

Η προσέγγιση της ανθρώπινης ανάπτυξης, πάνω στην οποία στηρίζεται η διατύπωση του δείκτη, θεωρεί **τη μεγέθυνση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος απαραίτητη αλλά**

όχι και ικανή συνθήκη για την εξασφάλιση της ανάπτυξης του ανθρώπου. Σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση η εκτίμηση του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ) στηρίχθηκε σε τρία απαραίτητα για την ανθρώπινη ζωή στοιχεία: τη **μακροζωία**, τη **γνώση** και το **ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης**. Η πρώτη από τις μεταβλητές, η **μακροζωία**, μετρήθηκε με το προσδοκώμενο όριο ζωής στη γέννηση. Σημειώνεται ότι μέσω της μεταβλητής αυτής εκφράζεται η κατάσταση και άλλων μεταβλητών απαραίτητων για τη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για μια μακρόχρονη, καλή και υγιή επιβίωση (διατροφή, υγεία κ.λπ.). Η δεύτερη μεταβλητή, η **γνώση**, μετράται από την εκτίμηση του μορφωτικού επιπέδου του πληθυσμού, λαμβάνοντας υπόψη το ποσοστό του εγγράμματου πληθυσμού και τους εγγεγραμμένους σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η εκτίμηση της τρίτης μεταβλητής, του **επιπέδου διαβίωσης**, γίνεται με το **κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν**. Σημαντικό μειονέκτημα του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ) αποτελεί η διατύπωσή τους σε επίπεδο χώρας και η αδυναμία προσδιορισμού διαφοροποιήσεων σε επίπεδο περιφέρειας και συνακόλουθα σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας.

Η τιμή του Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ), κυμαίνεται από 0 έως 1. Με το μηδέν εκφράζεται η χειρότερη κατάσταση και με τη μονάδα η βέλτιστη. Σύμφωνα με την Έκθεση Ανθρώπινης Ανάπτυξης του 2011 (United Nations Development Program, 2011) ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ) υπολογίζεται για την Ελλάδα, ίσως με $ΔΑΑ_{(2011)} = 0,861$ και η χώρα κατατάσσεται στην παγκόσμια κατάταξη στην 29η θέση μεταξύ 187 χωρών, με πρώτη τη Νορβηγία η οποία έχει $ΔΑΑ = 0,943$ και δεύτερη την Αυστραλία με $ΔΑΑ = 0,929$. Στις δύο τελευταίες θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης κατατάσσονται το Κονγκό και η Νιγηρία με $ΔΑΑ = 0,286$ και $ΔΑΑ = 0,295$ αντίστοιχα.

Στη σύγχρονη Ελληνική βιβλιογραφία (Πετράκος και Ψυχάρης, 2004) συναντάται ο **Σύνθετος Δείκτης Ευημερίας και Ανάπτυξης (ΣΔΕΑ)** ως μέτρο έκφρασης της ανάπτυξης και της ευημερίας των περιφερειακών ενότητων της Ελλάδας. Για τη διατύπωση του Σύνθετου Δείκτη Ευημερίας και Ανάπτυξης (ΣΔΕΑ) χρησιμοποιούνται είκοσι μία (-21-) μεταβλητές από επτά (-7-) επιμέρους τομείς, οικονομία, παραγωγική διάρθρωση, ευημερία, ανθρώπινο δυναμικό και απασχόληση, δημογραφικές συνθήκες, ελκυστικότητα, κοινωνικές και παραγωγικές υποδομές. Ο Σύνθετος Δείκτης Ευημερίας και Ανάπτυξης (ΣΔΕΑ) υπολογίζεται ως η μέση τιμή των επιμέρους μεταβλητών και κυμαίνεται από 0 έως 100. Μικρές τιμές υποδηλώνουν χαμηλό επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης ενώ τιμές που πλησιάζουν στο 100 υποδηλώνουν μεγάλη ευημερία και ανάπτυξη.

Επίσης, στην Ελληνική βιβλιογραφία (Πολύζος, 2011) αναπτύσσεται για τις περιφερειακές ενότητες της Ελλάδας ο **Δείκτης Ευημερίας (ΔΕ)** για το σχηματισμό του οποίου λαμβάνονται υπόψη και στοιχεία κατανάλωσης όπως το εμβαδόν κατοικίας, το ποσό των καταθέσεων σε τραπεζικούς λογαριασμούς, η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακή χρήση και ο αριθμός των Ι.Χ. αυτοκινήτων. Εκτιμάται ότι ο Δείκτης Ευημερίας (ΔΕ) απεικονίζει ικανοποιη-

τικότερα το επίπεδο ευημερίας σε σχέση με άλλους δείκτες, δεδομένου ότι περιέχει στοιχεία κατανάλωσης η καταμέτρηση των οποίων είναι περισσότερο αξιόπιστη σχέση με τα στοιχεία παραγωγής και εισοδήματος.

Στον Πίνακα 1 δίνεται η τιμή του Σύνθετου Δείκτη Ευημερίας και Ανάπτυξης (ΣΔΕΑ) για το έτος 2000, η τιμή του Δείκτη Ευημερίας (ΔΕ) για το έτος 2005 και το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (κ.κ. ΑΕΠ) ως ποσοστό της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 27 κρατών μελών (ΕΕ-27) για το έτος 2008 των περιφερειακών ενοτήτων (νομών) της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης.

Πίνακας 1: Δείκτες Ευημερίας και Ανάπτυξης.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΣΥΝΘΕΤΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Πετράκος και Ψυχάρης)		ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ (Πολύζος)		ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ	
	2000		2005		2008	
	ΣΔΕΑ %	ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΔΕ %	ΚΑΤΑΤΑΞΗ	κ.κ. ΑΕΠ % ΤΗΣ ΕΕ-27	ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΕΛΛΑΔΑ	31,9	-	41,0	-	93,6	-
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ	26,5	9 ^η στις 13	29,6	12 ^η στις 13	66,1	13 ^η στις 13
Π.Ε. ΕΒΡΟΥ	31,3	28 ^η στις 51	31,9	32 ^η στις 51	70,5	37 ^η στις 51
Π.Ε. ΞΑΝΘΗΣ	28,0	32 ^η στις 51	25,1	40 ^η στις 51	65,7	42 ^η στις 51
Π.Ε. ΡΟΔΟΠΗΣ	26,4	35 ^η στις 51	16,0	47 ^η στις 51	60,6	47 ^η στις 51
Π.Ε. ΔΡΑΜΑΣ	25,4	40 ^η στις 51	29,5	36 ^η στις 51	64,1	45 ^η στις 51
Π.Ε. ΚΑΒΑΛΑΣ	35,1	15 ^η στις 51	45,4	18 ^η στις 51	68,1	40 ^η στις 51

Πηγή: Eurostat, Πετράκος - Ψυχάρης, 2004, Πολύζος, 2011 και ίδια επεξεργασία

Από την αξιολόγηση των στοιχείων του Πίνακα 1 προκύπτει ότι το έτος 2000, σύμφωνα με το Σύνθετο Δείκτη Ευημερίας και Ανάπτυξης (ΣΔΕΑ), η Π.Ε. Καβάλας παρουσιάζει το μεγαλύτερο επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης (ΣΔΕΑ = 35,1) και ακολουθούν η Π.Ε. Έβρου (ΣΔΕΑ = 31,3), η Π.Ε. Ξάνθης (ΣΔΕΑ = 28,0), η Π.Ε. Ροδόπης (ΣΔΕΑ = 26,4) και στην τελευταία θέση βρίσκεται η Π.Ε. Δράμας (ΣΔΕΑ = 25,4). Συγκριτικά με τις πενήντα μια περιφερειακές ενότητες της χώρας, κατατάσσονται στην 15^η, 28^η, 32^η, 35^η και 40^η θέση αντίστοιχα, με την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης να κατατάσσεται στην 9^η θέση μεταξύ των δεκατριών περιφερειών της χώρας με την τιμή του Σύνθετου Δείκτη Ευημερίας και Ανάπτυξης να ανέρχεται σε 26,5 και σε επίπεδο χώρας σε 31,9.

Παρόμοια, σε ότι αφορά στις πρώτες θέσεις, είναι η κατάταξη των περιφερειακών ενοτήτων της Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης σύμφωνα με το Δείκτη Ευημερίας (ΔΕ) για το έτος 2005. Ειδικότερα, το μεγαλύτερο επίπεδο ανάπτυξης παρουσιάζει η Π.Ε. Καβάλας (ΔΕ = 45,4) και ακολουθούν οι Π.Ε. Έβρου (ΔΕ = 31,9), Π.Ε. Δράμας (ΔΕ = 29,5), Π.Ε. Ξάνθης (ΔΕ = 25,1) και Π.Ε. Ροδόπης (ΔΕ = 16,0). Συγκριτικά με τις πενήντα μια περιφερειακές ενότητες της χώρας, κατατάσσονται στην 18^η, 32^η, 36^η, 40^η και 47^η θέση αντίστοιχα, με την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης να κατατάσσεται στην 12^η θέση μεταξύ των δεκατριών περιφερειών της χώρας με την τιμή του Δείκτη Ευημερίας να ανέρχεται σε 29,6 και σε επίπεδο χώρας σε 41,0.

Σύμφωνα με το κ.κ. ΑΕΠ ως ποσοστό της ΕΕ-27 για το έτος 2008, το μεγαλύτερο επίπεδο ανάπτυξης παρουσιάζει η Π.Ε. Έβρου με 70,5% και ακολουθούν η Π.Ε. Καβάλας με 68,1%, η Π.Ε. Ξάνθης με 65,7%, η Π.Ε. Δράμας με 64,1% ενώ τη μεγαλύτερη υστέρηση παρουσιάζει η Π.Ε. Ροδόπης με 60,6%. Συγκριτικά με τις πενήντα μια περιφερειακές ενότητες της χώρας, κατατάσσονται στην 37^η, 40^η, 42^η, 45^η και 47^η θέση αντίστοιχα, με την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης να κατατάσσεται στην τελευταία, 13^η θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας με το κ.κ. ΑΕΠ να ανέρχεται σε 66,1% και σε επίπεδο χώρας σε 93,6%.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αντικείμενο της Μόνιμης Επιτροπής Υποδομών και Ανάπτυξης του ΤΕΕ-Θράκης είναι η πρόταση ιεραρχημένων έργων υποδομής που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης. Στο πρώτο αυτό μέρος γίνεται προσπάθεια να ορισθεί το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου ανάπτυξη και να προταθούν δείκτες για τη μέτρησή της καθώς παρά το γεγονός ότι αναγνωρίζεται από όλους ότι η ανάπτυξη αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την έξοδο της χώρας μας από την κρίση που βιώνει, δεν έχει μέχρι σήμερα διατυπωθεί ένας καθολικά αποδεκτός ορισμός του όρου ανάπτυξη. Η ανάπτυξη ταυτιζόταν λανθασμένα, με την οικονομική μεγέθυνση και θεωρείτο ότι επιτυγχάνονταν μόνο με την αύξηση του κατά κεφαλήν Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Απόρροια της θεώρησης αυτής ήταν, η αναπτυξιακή πολιτική που εφαρμόστηκε στη χώρα μας μέχρι σήμερα να στηριχθεί σχεδόν σε αποκλειστικό βαθμό στην εσωτερική κατανάλωση και στο δανεισμό.

Στις μέρες μας το εννοιολογικό περιεχόμενο του όρου ανάπτυξη διευρύνεται και αναφέρεται πλέον στην επίλυση προβλημάτων όπως η φτώχεια, η ανεργία, η εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και η προστασία του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό **προτείνεται ως ανάπτυξη να ορισθεί η διαδικασία κατά την οποία, με την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού μιας περιοχής, βελτιώνονται οι οικονομικές συνθήκες των κατοίκων, εξασφαλίζοντας παράλληλα την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος** και θεωρείται, σε συμφωνία με την παρακολούθηση της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ότι συντελείται όταν σωρευτικά ικανοποιούνται κατ' ελάχιστο τα κάτωθι:

*σε ότι αφορά στις **Οικονομικές Συνθήκες***

1. αυξάνεται το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν,
2. αυξάνεται το δηλωθέν εισόδημα ανά κάτοικο,
3. αυξάνονται οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη,

*σε ότι αφορά στην **Κοινωνική Συνοχή***

4. μειώνεται ο πληθυσμός που ζει στα όρια φτώχειας,
5. αυξάνεται ο αριθμός των απασχολούμενων,

6. μειώνεται ο αριθμός των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα τη σχολική εκπαίδευση,
7. αυξάνεται ο αριθμός των νέων με τριτοβάθμια εκπαίδευση,

σε ότι αφορά στην **Προστασία του Περιβάλλοντος**

8. μειώνεται η εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου,
9. αυξάνεται η κάλυψη των ενεργειακών αναγκών από ανανεώσιμες πηγές.

Το επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξης της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης, βρίσκεται διαχρονικά μεταξύ των χαμηλότερων της χώρας, καταλαμβάνοντας την 9^η, 12^η και 13^η θέση μεταξύ των δεκατριών περιφερειών της χώρας τα έτη 2000, 2005 και 2008 αντίστοιχα. Επίσης, η κατάταξη των περιφερειακών ενότητων ως προς το επίπεδο ευημερίας και ανάπτυξής τους κυμαίνεται μεταξύ της 28^{ης} και 47^{ης} θέσης μεταξύ των πενήντα ενός περιφερειακών ενότητων της χώρας, με εξαίρεση την Π.Ε. Καβάλας που συγκριτικά για τα έτη 2000 και 2005 βρίσκεται σε καλύτερη θέση, 15^η και 18^η, αντίστοιχα. Ενδοπεριφερειακά, η Καβάλα και ο Έβρος θεωρούνται ως οι πλέον ανεπτυγμένες περιφερειακές ενότητες, η Ροδόπη ως η λιγότερη αναπτυγμένη περιφερειακή ενότητα ενώ στις ενδιάμεσες θέσεις βρίσκονται οι περιφερειακές ενότητες Ξάνθης και Δράμας.

Στην επόμενη φάση η Μόνιμη Επιτροπή θα αξιολογήσει επίσημες θέσεις που έχουν διατυπωθεί για την ανάπτυξη της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης και θα ιεραρχήσει τους άξονες στους οποίους θα πρέπει να βασισθεί η προτεινομένη ανάπτυξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2010), *Ευρώπη 2020 - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη*, Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM/2010/2020.

Πετράκος, Γ. και Ψυχάρης, Γ. (2004), *Περιφερειακή Ανάπτυξη στη Ελλάδα*, 1η έκδοση, Κριτική, Αθήνα.

Πολύζος, Σ., (2011), *Περιφερειακή Ανάπτυξη*, Κριτική, Αθήνα.

Ρέππας, Π. (2002), *Οικονομική Ανάπτυξη, Θεωρίες και Στρατηγικής*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Ρόκος, Δ (2011), *Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη της Ηπείρου. Θεωρία και Πράξη στα χρόνια της πολυδιάστατης κρίσης*, Ημερίδα με τίτλο «Η Ήπειρος σε Σταυροδρόμι, Επιδοτούμενη ή Αυτοτροφοδοτούμενη και Βιώσιμη Ανάπτυξη;», Ιούνιος 2001.

Eurostat, (2011), *Regional yearbook*, European Commission.

United Nations Development Program, (2011), *Human Development Report*, Oxford University Press.

Τα μέλη της Μόνιμης Επιτροπής Έργων Υποδομής και Ανάπτυξης του ΤΕΕ-Θράκης

Υπεύθυνος από τη Δ.Ε.:

Κούγκουλος Μιχαήλ, Πολιτικός Μηχανικός

Επιμελητής:

Χουβαρδός Κωνσταντίνος, Πολιτικός Μηχανικός

Αναπληρωτής Επιμελητής:

Κουδουμάκης Παναγιώτης, Πολιτικός Μηχανικός

Μέλη:

Γεροντίδης Αντώνιος, Αρχιτέκτων Μηχανικός

Ιακωβίδης Νικόλαος, Πολιτικός Μηχανικός

Παπαδόπουλος Ιωάννης, Χημικός Μηχανικός

Σταμπόλογλου Ευάγγελος, Αγρονόμος Τοπογράφος Μηχανικός

Τσάγκος Σταύρος, Μηχανολόγος Ηλεκτρολόγος Μηχανικός